

Max Shachtman

Kinas tragedi

(1938)

Ur *The New International*, årg. 4, N° 12, december 1938

Om *The Tragedy of the Chinese Revolution*¹ av Harold R Isaacs. Med inledning av Leo Trotskij.²

I inledningen till denna bok skriver Lev Trotskij med rätta att ”man får leta förgäves i Kommunistiska internationalens bibliotek för att hitta någon bok som på minsta vis försöker ge en rättfram bild av den kinesiska revolutionen”. Orsaken till denna oförmåga att skildra revolutionen, eller värdera den, är inte att den saknar betydelse eller att Komintern inte skulle ha medverkat i utvecklingen av den. Snarare beror det på att det är politiskt omöjligt för stalinisterna att skriva den kinesiska revolutionens historia – än mer omöjligt än för en religiös fundamentalist att skriva en lärobok om människans utveckling.

Harold R Isaacs bok visar däremot att den strängaste objektivitet i framställningen av händelser, som öppnat helt nya perspektiv för Orienten, inte påverkas menligt, utan tvärtom bara blir möjlig, av en revolutionärt marxistisk analys. Det är ingen tillfällighet att en så intressant, klarsynt, tung och bestående (det är frestande att tillägga: definitiv) framställning av den kinesiska revolutionen – den viktigaste händelsen i vår tid sedan det ryska proletarietet tog makten – ska ha skrivits av någon som delar Fjärde internationalens synsätt, och inte av någon socialdemokrat eller stalinist.

Den förhärskande uppfattningen inom Andra internationalen före (och efter) kriget gjorde gällande att det var både utopiskt och otillständigt om det unga och till antalet inte särskilt stora proletarietet i koloniala och halvkoloniala länder, som fortfarande i en eller annan utsträckning var feodala, att ange som nästa mål att upprätta arbetarklassens styre. De länderna var dömda att mekaniskt och likformigt gå igenom samma stadier som de moderna kapitalistiska länderna. Några av de mer finurliga marxisterna inom denna skola förkunnade att eftersom kapitalismen var en högre samhällsform och ekonomisk form än feodalismen var det bara progressivt att imperialismen trängde in i de efterblivna kolonierna och att man bara behövde göra sig av med ”överdrifterna” för att få stöd av den socialistiska rörelsen. De inte lika slipade företrädarna för imperialismen nöjde sig med att framhålla att den inhemska bourgeoisin i kolonierna måste komma till makten i form av en självständig demokrati för att sedan, efter många år av ”normalt” styre, skola upp ett industriproletariat, innan detta kunde göra några anspråk på att få uppfylla sitt historiska uppdrag.

Lenins stora bidrag till rörelsen var, både genom bolsjevikrevolutionens insatser för de halvkoloniala och efterblivna folken i tsarens imperium och de teorier han utvecklade vid Kominterns andra kongress 1920, att det var såväl möjligt som nödvändigt för nationerna, folken och framför allt proletarietet i Orienten, att slå in på en icke kapitalistisk väg.

Därefter skulle Trotskij, med utgångspunkt i den teori om den permanenta revolutionen som han utvecklat mer än ett decennium före bolsjevikrevolutionen och de konkreta erfarenheter revolutionen också bidragit med, ytterligare utvidga, berika och konkretisera Lenins synsätt. Tills den, när den för första gången prövades på allvar i samband med revolutionen i Kina, klarade alla de vetenskapliga politiska prov en teori, som ju inte när något annat än en vägledning till handling, kan utsättas för.

¹ Svensk översättning: [Den kinesiska revolutionens tragedi](#).

² Trotskij inledning: [Revolution och krig i Kina](#)

Tragedin med den kinesiska revolutionen, något Isaacs visar med en förkrossande, men aldrig tröttsam eller repetitiv, mängd bevis omdömesgillt sammanställda utifrån förstahandskällor – även efter sin långa vistelse i Kina har han fortsatt att studera landet – bestod i att den rörelse som ledde proletariatet och en stor del av bönderna styrdes från Kreml med hela den ryska revolutionens och Kominterns auktoritet i ryggen. Men man följde inte Lenins politik, utan egentligen socialdemokratins traditionella politik, eller mer exakt en sämre variant av denna. Kort sagt var det stalinismens brott som ledde till den kinesiska revolutionens tragedi.

Isaacs ger liv åt Trotskijs teori om den ojämna och sammansatta utvecklingen mot den konkreta verkligheten i Kina och målar upp en bild som inte på minsta vis liknar gamla socialdemokratiska framställningar. På grund av sin unika blandning av efterblivenhet och modernitet stod Kina inför uppgiften att genomföra de demokratiska uppgifterna – nationellt oberoende, krossa feodalismen, upprätta representativa demokratiska institutioner – utan att någon annan klass än det moderna proletariatet kunde genomföra detta på ett konsekvent sätt. Samtidigt var den nationella bourgeoisin, i motsats till sin västliga prototyp ett århundrade tidigare, så uppknuten till å ena sidan feodalismen och å andra sidan den dekadenta imperialismen, att den inte ens kunde spela sin ”klassiska” roll som ledare för den borgerligt demokratiska revolutionen. Den ”icke kapitalistiska” väg Lenin talat om innebar i Kina att de demokratiska uppgifterna i landet bara kunde lösas under proletariatets självständiga ledning, men då bara som en biprodukt till en socialistisk kamp om makten. Stalinismens brott var att den medvetet fogade in proletariatet och bönderna under Kuomintang, dvs den nationella bourgeoisins parti, som i sin tur bara var ett bihang till den ena eller andra imperialistiska gruppen. Följden av denna politik blev att *både* den kinesiska revolutionens socialistiska uppgift *och* den demokratiska återstod – och återstår – att genomföra. Hela den kinesiska arbetarklassen blev fruktansvärt desorienterad och tusen och åter tusen av verkligt målmedvetna revolutionärer överlämnades till slaktarna inom den nationella bourgeoisin och dess anförare, Chiang Kai-shek.

Även en dubbelt så lång recension som denna skulle bara kunna snudda vid innehållet i denna bok. Att sammanfatta den skulle vara nästan lika svårt som att skriva den och då skulle det ändå bara röra sig om ett dåligt substitut för originalet. Boken bör läsas om och om igen. Den proletära rörelsen i Kina kommer bara att kunna resa sig igen efter omsorgsfulla studier av den historia denna bok berättar och de lärdomar den pekar på. En snabb översättning till kinesiska kommer att där göra den till en än mer oumbärlig lärobok än här. Men detta är mer än en lärobok. Det är historia, en gripande och dramatisk historia utan all överflödigt, floskelfylld eller uppblåst agitation.

Läsaren av denna recension får inte tro att det handlar om något som slutar med den första revolutionära rörelsens nederlag 1927. Kapitlet om rörelsen för ett ”Sovjet-Kina” skulle kunna stå helt på egen hand. Det är absolut det bästa, mest grundliga och mest omsorgsfullt dokumenterade arbete om den rörelsen på något modernt språk som jag hört talas om. Och jag är långt ifrån obekant med vad som åstadkommits i det ämnet på senare tid. Bokens avslutningskapitel är lika aktuellt som någon tidningsartikel, men bara så oändligt mycket bättre än de ytliga skrivierna av officiella och självutnämnda Kinaexperter! Det behandlar den japanska invasionen i Kina, upplösningen av ”Sovjet-Kina” och den nya versionen av stalinisternas politik med att foga in arbetarklassen och bönderna under bourgeoisins herravälde.

Denna bok rekommenderas tveklöst och entusiastiskt åt varje medlem av rörelsen. Eller för den delen också, åt var och en som är intresserad av eller bryr sig om vad som händer i Kina. Det är att beklaga att förlaget ansett det nödvändigt att sätta ett så högt pris på boken – alla briter har inte råd med 15 shilling. Vi får bara hoppas att boken när den ges ut i USA får en mer blygsam prislapp och därmed blir mer tillgänglig för dem som mest behöver den.

Översättning: *Björn Erik Rosin*

Lästips

Harold Isaacs: [Den kinesiska revolutionens tragedi](#)

Leo Trotskij: [Trotskij om Kina](#) (samling)

Max Shachtman om Kina:

[Introduktion till Trotskijs *Den kinesiska revolutionens problem*](#) (1:a upplagan, 1932)

[Förord till Trotskijs *Den kinesiska revolutionens problem*](#) (1967 års utgåva)

Kenth-Åke Andersson: [Om kinesiska revolutionen 1925-27](#)

Damien Durand: [Den kinesiska vänsteroppositionens födelse](#)

Gregor Benton: [Revolutionärerna i Kinas städer](#) Den kinesiska trotskismens historia.